

**BEŐİNCİ BÖLÜM
TÜKETİCİ HUKUKU**

**FIFTH CHAPTER
CONSUMER LAW**

**İKİNCİ ALT BÖLÜM
TÜKETİCİ SÖZLEŞMELERİ**

**SECOND SECTION
CONSUMER CONTRACTS**

§ 5. Tüketici Kredisi Sözleşmeleri

Consumer Credit Agreements

Şeyda DURSUN KARAAHMETOĞLU¹

¹ Doktor Araştırma Görevlisi, Yalova Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Medeni Hukuk Anabilim Dalı,
İstanbul, Türkiye

e-posta: seyda.dursun@yalova.edu.tr

DOI: 10.26650/B/SS26.2020.015.38

Öz

Avrupa Birliği'ne uyum sürecinde tüketici hukukuna ilişkin gerçekleştirilen yasal değişiklikler esnasında Avrupa Birliği'ndeki ilgili Yönergeler takip edilmiş ve bunların iç hukuka aktarılması hedeflenmiştir. Bu kapsamda iç hukukumuza aktarılan Yönergelerden biri de Avrupa Parlamentosu ve Konseyin 23 Nisan 2008 tarih ve 2008/48/AT sayılı 87/102/AET sayılı Konsey Yönergesini İlgâ Eden, Tüketiciler İçin Kredi Sözleşmeleri Yönergesi'dir. Birtakım farklılıklara rağmen, 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'daki tüketici kredisi sözleşmelerine ilişkin düzenlemeler ve Tüketici Kredisi Sözleşmeleri Yönetmeliği anılan Yönerge'deki düzenlemelerle bir çok açıdan benzerlik göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Tüketici kredisi sözleşmeleri, Tüketiciler için Kredi Sözleşmeleri Yönergesi, 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun, Tüketici Kredisi Sözleşmeleri Yönetmeliği

Abstract

During the legal amendments regarding consumer law in the process of harmonization with the European Union, European Union Directives have been considered, and adaption of these to domestic law has been aimed. In this context, Directive 2008/48/EC of the European Parliament and of the Council of 23 April 2008 on credit agreements for consumers and repealing Council Directive 87/102/EEC is one of the directives, which has been adapted to domestic law. The articles regarding credit agreements for consumers in Consumer Protection Law numbered 6502 and Regulation on Credit Agreements for Consumer are similar to the mentioned Directive from many aspects, even if there are some differences.

Keywords: Credit agreement for consumers, Directive on Credit Agreements for Consumers, Consumer Protection Law numbered 6502, Regulation on Credit Agreements for Consumer

I. Mevzuat

A. AB Mevzuatı

- Adı** : Avrupa Parlamentosu ve Konseyin 23 Nisan 2008 tarih ve 2008/48/AT sayılı 87/102/AET sayılı Konsey Yönergesi’ni İlgâ Eden, Tüketiciler İçin Kredi Sözleşmeleri Yönergesi (“AB Yönergesi”)
- Kabul Tarihi** : 23 Nisan 2008
- Sayısı** : 2008/48/AT
- Yayın Yeri** : ABRG 22.05.2008, L 133, s. 66-92

B. Türk Mevzuatı

- 1. Adı** : Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun
- Kabul Tarihi** : 07 Kasım 2013
- Sayısı** : 6502
- Yayın Yeri** : RG 28.11.2013, 28835
- 2. Adı** : Tüketici Kredisi Sözleşmeleri Yönetmeliği (“Yönetmelik”)
- Yayın Yeri** : RG 22.05.2015, 29363

II. Açıklamalar

A. AB Hukuku

1. Tüketici Kredisi Sözleşmesinin Tanımı

Avrupa Parlamentosu ve Konseyin 23 Nisan 2008 tarihli ve 2008/48 sayılı Tüketiciler İçin Kredi Sözleşmeleri Yönergesi’nin 1. maddesine göre Yönerge’nin amacı Avrupa Birliği’ne üye devletlerin tüketiciler için kredi sözleşmelerine ilişkin mevzuatını belirli açılardan uyumlu hâle getirmektir. AB Yönergesi’nin amacı “tüketiciler için kredi sözleşmeleri” kavramı kullanılarak bu şekilde belirtildikten sonra Yönergenin geri kalan kısmında yalnızca “kredi sözleşmesi” ya da “kredi sözleşmeleri” ifadesi kullanılmıştır. AB Yönergesi’nin 3. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendine göre, kredi sözleşmesi, sürekli hizmet ya da aynı türden mal tedariki ile ilgili bir hüküm içeren ve bu hüküm gereğince tüketicinin söz konusu hizmetlerin veya malların bedelini taksitle ödediği sözleşmeler hari-

cinde, kredi verenin ödemenin ertelenmesi, ödünç ya da benzer finansman şekilleri aracılığı ile tüketiciye kredi verdiği ya da vermeyi taahhüt ettiği sözleşmeyi ifade etmektedir.

2. Mevzuatın Uygulama Alanı

AB Yönergesi'nin 2. maddesinin ikinci fıkrasında belirtilmiş olan kredi sözleşmeleri bakımından bu Yönerge uygulama alanı bulmayacaktır. Bu kapsamda,

- İpotek ile, taşınmaz eşya üzerinde teminat sağlamak amacıyla üye olan bir devlette yaygın olarak kullanılan benzeri başka bir teminat ile veya taşınmaz eşya ile bağlantılı bir hak ile güvence altına alınmış olan kredi sözleşmeleri;
- Amacı bir arazi veya mevcut ya da yapılması öngörülen bir bina üzerindeki mülkiyet haklarını iktisap etmek ya da elde tutmak olan kredi sözleşmeleri;
- Toplam kredi miktarı 200 Euro'dan az ya da 75.000 Euro'dan fazla olan kredi sözleşmeleri,
- Sözleşme konusu malı satın alma yükümlülüğünün sözleşmenin kendisi ile ya da ayrı bir sözleşme ile öngörülmediği kiralama ya da leasing sözleşmeleri; kredi veren tarafından tek taraflı olarak öngörülmüşse, böyle bir yükümlülüğün varlığı kabul edilecektir;
- Kredinin bir ay içerisinde geri ödenmesi gerekli olan kredili mevduat hesabı niteliğindeki kredi sözleşmeleri,
- Kredinin faizsiz ve başka herhangi bir karşılık alınmadan kullanıldığı kredi sözleşmeleri ve kredinin üç ay içinde geri ödenmesi gereken ve sadece cüzi masrafların ödenebileceği kredi sözleşmeleri;
- Kredinin bir işveren tarafından çalışanına ikincil bir faaliyet olarak faizsiz ve piyasada geçerli olandan daha düşük bir faiz oranında kullanılan ve genel olarak kamuya arz edilmeyen kredi sözleşmeleri;
- Mahkeme ya da başka bir kamu otoritesi önünde varılan uzlaşmanın sonucu olarak yapılan kredi sözleşmeleri;
- Mevcut bir borcun karşılıksız olarak tecil edildiği sözleşmeler;
- Kurulmasının ardından tüketiciden bir eşyanın teminat olarak kredi verene teslim edilmesinin talep edildiği ve tüketicinin sorumluluğunun bu teminatla sınırlı olduğu kredi sözleşmeleri;

(...)

bakımından Yönerge uygulama alanı bulmayacaktır.

3. Kredi Sözleşmesinin Şekli

AB Yönergesi'nin 10. maddesine göre, kredi sözleşmesi yazılı ya da kalıcı bir sağlayıcı aracılığı ile yapılacaktır.

4. Sözleşme Öncesi Bilgilendirme Yükümlülüğü

a. Reklam yaparken kullanılacak standart bilgiler

AB Yönergesi'nin 4. maddesine göre, kredi sözleşmeleri ile ilgili, tüketiciye faiz oranı veya kredi masrafına ilişkin herhangi bir rakamı içeren reklamlar standart bilgileri içerecektir. Standart bilgiler temsili bir örnek ile net, kısa ve belirgin bir biçimde; kredinin tüketiciye toplam maliyetini, toplam kredi tutarını, yıllık efektif faiz oranı, varsa kredi sözleşmesinin süresini, vadeli ödeme şeklindeki bir kredinin söz konusu olduğu durumda peşin fiyatını ve ön ödeme miktarını, mümkünse tüketicinin ödemesi gereken toplam tutar ve taksit tutarlarını içermelidir.

b. Sözleşme öncesi standart bilgiler

AB Yönergesi'nin 5. maddesi uyarınca, tüketici ile kredi sözleşmesi kurulmadan ya da tüketici kredi önerisi ile bağlanmadan uygun bir süre önce, kredi veren veya varsa kredi aracısı, kredi veren tarafından teklif edilen kredi hüküm ve koşulları ve varsa tüketici tarafından bildirilen tercihler ve verilen bilgilere dayanarak, tüketicinin kredi sözleşmesi kurup kurmama konusunda bilinçli bir karar alması için farklı önerileri değerlendirebilmek bakımından ona gerekli olan bilgileri sağlamalıdır. Bu kapsamda kredi veren, kredinin türü, kredi verenin kimliği ve adresi, kredinin toplam miktarı, sözleşmenin süresi, belirli bir mal veya hizmet için vadeli ödeme tarzında kredi kullandırıldığı ihtimalde ve bağlı kredi sözleşmesinde söz konusu mal ve hizmet ve onun peşin fiyatı, borçlanma oranı, yıllık efektif faiz oranı ve tüketicinin ödeyeceği toplam tutar, tüketici tarafından yapılacak olan ödemelerin sayısı ve sıklığı, varsa kredi sözleşmesinin kurulması esnasında notere ödenecek bedeller, kredi sözleşmesinin kurulması için varsa ek hizmetlere ilişkin, özellikle sigorta sözleşmesine ilişkin sözleşme kurma zorunluluğu, ödemelerin geç yapılması hâlinde uygulanacak olan faiz oranı, ödemelerin eksik yapılmasının sonuçlarına ilişkin uyarı, kefiller, cayma hakkının olup olmaması, erken ödeme imkânı, tüketicinin ücretsiz olarak kredi sözleşmesinin kopyasını alma hakkı, kredi verenin sözleşme öncesi vermiş olduğu bilgilerle bağlı olduğu zaman zarfı hakkında tüketiciyi bilgilendirmelidir.

5. Sözleşmenin Kurulması Aşamasında Bilgilendirme Yükümlülüğü

AB Yönergesi'nin 10. maddesine göre, kredi sözleşmeleri açık bir biçimde kredinin türü, tarafların kimliği ve iletişim bilgileri, sözleşmenin süresi, kredinin

toplam tutarı ve kredi kullanım koşulları, tüketici tarafından yapılacak olan ödemelere ilişkin bilgiler, akdi faiz ve gecikme faiz oranı, eksik ödemenin sonuçları hakkında uyarı, varsa teminat ve sigorta, erken geri ödeme hakkı, tüketicinin cayma hakkı gibi hususları içermelidir.

6. Akdi Faiz Oranında Değişiklik Yapılması

AB Yönergesi'nin 11. maddesi uyarınca, akdi faiz oranında bir değişiklik olduğu takdirde, bu değişiklik yürürlüğe girmeden önce tüketici yazılı ya da kalıcı bir sağlayıcı aracılığı ile söz konusu değişikliğe ilişkin olarak bilgilendirilmelidir. Faiz oranındaki değişiklikten sonra yapılacak olan ödemelerin tutarı, sayısı ve sıklığında bir değişiklik söz konusu ise tüketici bu hususlara ilişkin olarak da bilgilendirilmelidir.

7. Erken Ödeme

AB Yönergesi'nin 16. maddesine göre, tüketici, kredi sözleşmesinden doğan geri ödeme borcunu istediği zaman kısmen ya da tamamen erken ifa edebilir. Bu durumlarda tüketici kredinin geri kalan süresine ilişkin olarak faiz ve maliyetlerini de kapsar bir biçimde kredinin toplam maliyetinden indirim hakkına sahiptir. Öte yandan kredi veren de adil ve objektif sebeplere dayanarak, erken ödemenin sabit borçlanma dönemine denk geldiği takdirde, doğrudan erken ödeme ile bağlantılı muhtemel masraflara ilişkin olarak tazminat hakkına sahiptir.

8. Tüketicinin Cayma Hakkı

AB Yönergesi'nin 14. maddesine göre, tüketici on dört takvim günü içerisinde herhangi bir sebep göstermeksizin kredi sözleşmesinden cayma hakkına sahiptir. Tüketicinin on dört günlük cayma süresi kredi sözleşmesinin kurulduğu günden itibaren ya da tüketicinin sözleşme hüküm ve şartlarını sözleşmenin kurulmasından sonra almışsa bu tarihten itibaren hesaplanacaktır. Tüketicinin kredi sözleşmesinden caydığı durumda anapara ve tahakkuk eden faizin kredinin çekildiği tarihten anaparanın geri ödenmesine kadar cayma hakkının kredi veren tarafa bildirilmesinden sonra 30 gün içerisinde kredi verene geri ödemesi gerekir (Yönerge m. 3).

Kredi sözleşmesi ile birlikte tüketiciye kredi veren tarafından ya da kredi veren ve üçüncü kişi arasındaki sözleşme uyarınca üçüncü kişi tarafından bir yan hizmet sağlandığı durumlarda, cayma hakkının kullanılması ile birlikte tüketici artık yan hizmetlere ilişkin sözleşme ile de bağlı olmayacaktır [Yönerge m. 14 (4)].

9. Bağlı Kredi Sözleşmeleri

AB Yönergesi'nin 3. maddesinin (n) bendine göre, şu durumlarda bağlı kredi sözleşmesi bulunmaktadır:

a) Söz konusu kredinin özel olarak bir mal ya da hizmetin tedarikini finanse etmek amacı için kullanıldığı durumlarda,

b) Mal veya hizmet sağlayıcısının kendisinin kredi verdiği durumlarda, ya da kredinin üçüncü kişi tarafından sağlandığı durumlarda kredi sözleşmesinin kurulması ya da hazırlanmasına ilişkin olarak kredi verenin mal ya da hizmet sağlayıcısının hizmetlerini kullandığı durumlarda, ya da belirli bir mal ya da hizmetin açıkça kredi sözleşmesinde belirtilmiş olduğu durumlarda mal ve hizmet tedarikine ilişkin sözleşme ile kredi sözleşmesi arasında ekonomik birlik bulunduğu kabul edilir ve bu durumlarda,

tüketici ile kredi veren arasında kurulmuş olan kredi sözleşmesi bağlı kredi sözleşmesidir.

AB Yönergesi'nin 15. maddesi uyarınca, tüketici bir mal ya da hizmet tedarikine ilişkin sözleşmeye ilişkin cayma hakkını kullanmışsa artık bağlı kredi sözleşmesi ile de bağlı olmayacaktır. Bağlı kredi sözleşmesi kapsamında yer alan mal ve hizmetler hiç veya kısmen tedarik edilmediyse ya da sözleşmeye uygun bir biçimde tedarik yerine getirilmediyse, tüketicinin kanundan ya da sözleşmeden doğan haklarını elde edemediği durumlarda onun kredi verene başvurması mümkündür. Ancak Üye Devletler kredi veren ile mal veya hizmet tedarikinde bulunan kimsenin müteselsilen sorumluluğunu öngörmek bakımından serbesttirler.

B. Türk Hukuku

1. Tüketici Kredisi Sözleşmesinin Tanımı

TKHK'nın 22. maddesinde tüketici kredisi sözleşmesi kredi verenin faiz ya da benzeri bir menfaat karşılığında tüketiciye ödemenin ertelenmesi, ödünç veya benzeri finansman şekilleri ile kredi verdiği ya da vermeyi taahhüt ettiği sözleşme olarak tanımlanmıştır. Faiz ya da benzeri bir menfaat karşılığında ödemenin üç aydan daha fazla süre için ertelenmesi veya taksitle ödeme imkânının sağlanması durumunda kredi kartı sözleşmeleri de tüketici kredisi sözleşmesi olarak değerlendirilmektedir.

2. Mevzuatın Uygulama Alanı

Kanun'da ve Tüketici Kredisi Sözleşmeleri Yönetmeliği'nde yer alan düzenlemelerde, faiz veya benzeri bir menfaat karşılığında ödemenin üç aydan fazla

süre ertelenmesi ya da üç aydan fazla süre için taksitle ödeme imkânının sağlanması hâlinde kredi kartı sözleşmeleri tüketici kredisi sözleşmesi olarak değerlendirilmektedir [TKHK 22 (2)/Yönetmelik m. 2 (1)]. Diğer bir ifade ile, kredi kartı sözleşmeleri de belli şartlar dâhilinde tüketici kredisi sözleşmesi olarak değerlendirildiğinden dolayı tüketici kredisine ilişkin mevzuat kredi kartı sözleşmeleri bakımından da uygulama alanı bulacaktır.

Diğer taraftan Yönetmelik'in 2. maddesi uyarınca, söz konusu Yönetmelik hükümleri konut finansmanı sözleşmeleri ve kredinin otuz gün içerisinde geri ödenmesini gerektiren kredili mevduat hesap sözleşmeleri ile çek, teminat mektubu gibi gayri nakdî kredi sözleşmeleri hakkında uygulama alanı bulmayacaktır.

3. Kredi Sözleşmesinin Şekli

Hukukumuzda bir tüketici kredisi sözleşmesinin geçerli olarak kurulabilmesi için yazılı olarak kurulması gerekmektedir. Sözleşme yazılı olarak yapılmamışsa kredi veren sözleşmenin geçersizliğini tüketici aleyhine ileri süremeyecektir [TKHK 22 (3)/Yönetmelik m. 10 (1)].

4. Sözleşme Öncesi Bilgilendirme Yükümlülüğü

Kanun'un 23. maddesine göre, kredi veren veya varsa kredi aracısı, kredi sözleşmesi kurulmadan makul bir süre önce tüketiciye teklif etmiş oldukları kredi sözleşmesinin koşullarını içeren bilgi formu vermekle yükümlüdür. Söz konusu bilgilendirme yükümlülüğü kâğıt üzerinde ya da kalıcı veri saklayıcısı aracılığı ile yapılmalıdır (Yönetmelik m. 5). Bu kapsamda, kredi veren tüketiciyi kredinin türü, kredi verenin iletişim bilgileri, belirli süreli bir kredi sözleşmesinin varlığı hâlinde kredi sözleşmesinin toplam süresi, kredinin toplam tutarı ve tüketiciden talep edilecek olan ücretler, bağlı kredi sözleşmesinin söz konusu olduğu durumlarda satıcı ve sağlayıcıya ilişkin bilgiler, akdi ve gecikme faiz oranları, tüketicinin kredinin geri ödenmesinde temerrüde düşmesinin hukuki sonuçları, varsa teminatlara ilişkin bilgiler, tüketicinin erken ödemede bulunma hakkı, tüketicinin cayma hakkı ve kullanılmasının şartları, belirsiz süreli bir kredi sözleşmesinin varlığı hâlinde kredi sözleşmesinin feshine ilişkin ve benzeri usul ve esaslar hakkında bilgilendirmelidir (Yönetmelik m. 6/7).

5. Sözleşmenin Kurulması Aşamasında Bilgilendirme Yükümlülüğü

Yönetmelik'e göre, tüketici kredisi sözleşmesi kredinin türü, tüketici ve kredi veren veya kredi aracısının iletişim bilgileri, kredinin toplam tutarı ve tüketiciden talep edilecek toplam ücretler, bağlı kredi sözleşmesinin söz konusu olduğu durumlarda mal ve hizmete ilişkin bilgi, akdi faiz ve gecikme faiz oranı, krediye

ilişkin bir hesap açılması ve bu hesaptan yalnızca kredi işlemlerinin yapılması durumunda herhangi bir ücret talep edilmeyeceği, tüketicinin ödemelerde gecikmesinin hukuki sonuçları, tüketicinin erken ödemede bulunma hakkı, tüketicinin uyuşmazlık hâlinde başvurabileceği çözüm yolları, tüketicinin cayma hakkı, belirli süreli bir kredi sözleşmesinin varlığı hâlinde kredi sözleşmesinin süresi, belirsiz süreli bir kredi sözleşmesinin varlığı hâlinde kredi limitinin ne zaman ve nasıl belirleneceği ve sözleşmenin feshine ilişkin usul ve esaslar, varsa istenecek teminatlar gibi(...) hususları içermek zorundadır (Yönetmelik m. 11/12).

6. Akdi Faiz Oranında Değişiklik Yapılması

Belirli süreli tüketici kredi sözleşmeleri bakımından akdi faiz oranı sabit olarak belirlenir ve bu oran tüketici aleyhine değiştirilemez [TKHK 25 (1)]. Belirsiz süreli kredi sözleşmelerinde akdi faiz oranında değişiklik yapılması hâlinde ise bu değişiklik yürürlüğe girmeden önce tüketici kâğıt üzerinde ya da kalıcı veri saklayıcısı aracılığı ile bilgilendirilmelidir. Bu bildirimde yeni faiz oranının yürürlüğe girmesinden sonra yapılacak olan ödemelerin tutarı, sayısı ve sıklığına ilişkin ayrıntılar da belirtilmelidir. Faiz oranında değişiklik sonrasında faiz oranının artması hâlinde yeni faiz oranı geçmişe yönelik uygulanmayacaktır ve tüketici bildirim tarihinden itibaren en geç altmış gün içinde borcun tamamını öder ve kredi kullanmaya son verirse faiz artışından etkilenmeyecektir [Yönetmelik m. 13 (2)].

7. Erken Ödeme

Tüketici vadesi gelmemiş olan bir ya da birden çok taksit ödemesinde bulunabilir ya da kredi borcunun tamamını erken ödeyebilir. Bu durumda kredi veren erken ödenen kredi miktarını ve tüketicinin erken ödemeyi yaptığı tarihi dikkate alarak faiz ya da diğer maliyet unsurlarında indirim yapmakla yükümlüdür (TKHK 27/Yönetmelik m. 15).

8. Tüketicinin Cayma Hakkı

Tüketici on dört gün içerisinde hiçbir gerekçe göstermeksizin ve cezai şart ödemeksizin tüketici kredisi sözleşmesinden cayabilir. Bu hakkın kullanılabilmesi bakımından cayma beyanının bu süre içerisinde kredi verene yöneltilmiş olması yeterlidir. Tüketicinin cayma hakkı olduğu konusunda bilgilendirildiğine ilişkin ispat külfeti ise kredi verenin üzerindedir (TKHK 24/Yönetmelik m. 24).

Yönetmelik'in 24. maddesi uyarınca, tüketicinin on dört günlük cayma süresi sözleşmenin kurulduğu tarihten itibaren başlamaktadır. Ancak sözleşmenin bir örneği tüketiciye sözleşmenin kurulduğu tarihten daha sonra verilmişse bu du-

rumda on dört günlük cayma süresi tüketicinin sözleşmenin bir örneğini aldığı tarihten itibaren başlamaktadır.

Kredi sözleşmesinden cayan tüketicinin krediden faydalandığı durumlarda anaparayı ve kredinin kullanıldığı tarihten anaparanın ödendiği tarihe kadar tahakkuk eden faizi cayma bildiriminin kredi verene gönderilmesinden itibaren otuz gün içerisinde ödemelidir. Aksi hâlde tüketicinin kredi sözleşmesinden caymadığı kabul edilir [TKHK 24 (3)/Yönetmelik m. 24 (4)].

Öte yandan kredi sözleşmesi ile birlikte tüketiciye başka bir hizmet de sunulmuşsa, kredi sözleşmesinden cayılması ile birlikte bu hizmete ilişkin sözleşme de sona erer [Yönetmelik m. 24 (6)].

Bağlı kredinin söz konusu olduğu durumlarda ise, tüketicinin mal veya hizmet tedarikine ilişkin sözleşmeden cayması ve buna ilişkin bildirim öngörülen sürede kredi verene de yöneltilmesi hâlinde bağlı kredi sözleşmesi herhangi bir cezai şart ya da tazminat ödeme yükümlülüğü söz konusu olmaksızın sona erer [TKHK 30 (3)/Yönetmelik m. 19 (3)].

9. Bağlı Kredi Sözleşmeleri

Kanun ve Yönetmelik uyarınca, bağlı kredi sözleşmesi tüketici kredisinin yalnızca belirli bir mal ya da hizmetin tedarikine ilişkin sözleşmenin finansmanı için verildiği ve bu iki sözleşmenin objektif olarak ekonomik birlik oluşturduğu sözleşmedir (TKHK 30/Yönetmelik m. 19). Aşağıdaki durumlardan en az birinin varlığı hâlinde kredi sözleşmesi ile belirli bir mal ya da hizmetin tedarikine ilişkin sözleşmesi arasında ekonomik birlik bulunmaktadır:

- a) Satıcı ya da sağlayıcının tüketiciyi finanse ettiği durumlarda,
- b) Kredinin üçüncü kişi tarafından finanse edilmesi durumunda, kredi verenin kredi sözleşmesinin imzalanması ya da hazırlanması bakımından satıcı ya da sağlayıcının hizmetinden yararlandığı durumlarda,
- c) Belirli bir mal ya da hizmetin verilmesinin kredi sözleşmesinde açıkça belirtildiği durumlarda.

Ancak, kredi veren ile satıcı veya sağlayıcı arasında belirli bir mal ya da hizmetin tedarikine ilişkin herhangi bir sözleşme olmaksızın, tüketicinin kendisi tarafından belirlenen mal ya da hizmetin bedelinin kredi veren tarafından ödenmesi hâlinde, kredi veren tarafından kullanılan kredi bağlı kredi olarak nitelendirilemez [TKHK 30 (5)/Yönetmelik m. 19 (5)].

Öte yandan, bağlı kredinin söz konusu olduğu bir durumda mal veya hizmet hiç ya da gereği gibi teslim veya ifa edilmez ise tüketicinin satış sözleşmesinden

dönme ya da bedelden indirim hakkını kullanması hâlinde satıcı, sağlayıcı ve kredi veren müteselsilen sorumludur [TKHK 30 (4)/Yönetmelik m. 19 (4)].

III. Değerlendirme ve Öneriler

Avrupa Birliği'ne uyum sürecindeki yasal değişikliklerden en önemlisi tüketici hukuku alanında olmuştur. Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un hazırlanması sürecinde de Avrupa Birliği mevzuatı ile tam uyumun sağlanabilmesi açısından Avrupa Birliği yönergeleri dikkate alınmış ve bu yönergelerin iç hukuka aktarılması hedeflenmiştir¹. Bu kapsamda iç hukukumuzda aktarılan yönergelerden bir tanesi de 23/04/2008 tarihli Tüketici Kredisi Sözleşmeleri ile İlgili 2008/48 AT sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konseyin Yönergesi'dir.

Bu çalışma kapsamında, AB Yönergesi ile Kanun'da yer alan tüketici kredisine ilişkin düzenlemeler ve Yönetmelik karşılaştırıldığında hukukumuzdaki düzenlemelerin birçok açıdan AB Yönergesi ile benzerlik gösterdiği; yalnızca aşağıda ele alınacak olan hususlar bakımından birtakım farklılıklar bulunduğu tespit edilmiştir:

- Gerek AB Yönergesi'nde gerekse Kanun ve Yönetmelik'te tüketici kredisi sözleşmesi benzeri şekilde tanımlanmış olsa da söz konusu düzenlemelerin uygulama alanı bakımından kapsam dışında tutulan hususlar AB Yönergesi'nde daha fazladır. Şöyle ki, Kanun ve Yönetmelik uyarınca, tüketici kredisi sözleşmesine ilişkin hükümler yalnızca, faiz veya benzeri bir menfaat karşılığında ödemenin üç ay ya da daha az süre ertelendiği ya da taksitlendirildiği kredi kartı sözleşmeleri, konut finansmanı sözleşmeleri, kredinin otuz gün içerisinde geri ödenmesini gerektiren kredili mevduat hesabı sözleşmeleri ile çek, teminat mektubu gibi gayri nakdî kredi sözleşmeleri hakkında uygulanmayacaktır. AB Yönergesi dikkate alındığında ise, ilk olarak, AB Yönergesi'nin kredi sözleşmesini tanımlayan maddesinde, sürekli hizmet ya da aynı türden mal tedariki ile ilgili bir hüküm içeren ve bu hüküm gereğince tüketicinin söz konusu hizmetlerin veya malların bedelini ilgili hüküm gereğince taksitle ödediği sözleşmeler tüketici kredisi sözleşmelerinin kapsamı dışında bırakıldığı görülmektedir. Öte yandan hukukumuzda tüketici kredisi sözleşmelerine ilişkin Kanun ve ilgili Yönetmelik hükümlerinin uygulanması bakımından kredi tutarı sınırlaması söz konusu değilken AB Yönergesi bakımından bir kredi tutarı sınırlaması mevcuttur. AB Yönergesi'ne göre, toplam kredi tutarı 200 Euro'dan düşük veya 75.000 Euro'dan yüksek olan kredi sözleşmeleri bakımından AB Yönergesi hükümleri uygulama bulmayacaktır.

¹ Bu yönde bkz.: 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un Genel Gereğesi, s. 5, < <https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem24/yil01/ss490.pdf> >, erişim 9.12.2020.

Yukarıda bahsedilmiş olduğu üzere, hukukumuzda konut finansmanı sözleşmeleri tüketici kredisi sözleşmeleri kapsamında değerlendirilmemektedir. AB Yönergesi bakımından ise yalnızca konut edinmeye yönelik kurulan kredi sözleşmeleri değil bir arazi ya da mevcut veya yapılması öngörülen bir binanın edinilmesine yönelik kredi sözleşmeleri ve bir taşınmaz ya da taşınmazla bağlantılı bir hak ile teminat altına alınan krediler için Yönerge hükümleri uygulanmayacaktır². Ancak, bir binanın yenilenmesi ya da değerinin artırılması amacı ile kullanılmış olan krediler AB Yönergesi'nin kapsamında yer alacaktır.

Hukukumuz bakımından tüketici kredisi sözleşmesi tanımlanırken temel olarak kredinin faiz veya benzeri bir menfaat karşılığında kullanılması hususu açıkça belirtilmiş olmasına rağmen, AB Yönergesi'nde tüketici kredisi sözleşmesi tanımında bu unsur açıkça belirtilmemiş kredinin faiz ya da benzeri bir menfaat karşılığında kullanılmadığı durumlarda AB Yönergesi'nin bu sözleşmeler için uygulanmayacağı belirtilmiştir. Öte yandan hukukumuzda kredinin vadesi yalnızca kredi kartı sözleşmeleri ve kredili mevduat hesabı sözleşmeleri açısından dikkate alınmıştır. Bu bağlamda, kredinin otuz gün içerisinde geri ödenmesini gerektiren kredili mevduat hesabı sözleşmeleri bakımından³ ve faiz ya da benzeri bir menfaat karşılığında olsa bile ödemenin üç ay ya da daha kısa süre için ödemenin ertelendiği ya da taksitlendirildiği kredi kartı sözleşmeleri⁴ bakımından tüketici kredisi sözleşmesine ilişkin hükümler uygulama alanı bulmayacaktır. Bundan farklı olarak AB Yönergesi uyarınca sadece kredi kartı sözleşmeleri bakımından değil diğer kredi sözleşmeleri bakımından da geri ödemenin üç ay içerisinde yapılması gereken hâllerde Yönerge hükümleri uygulanmayacaktır⁵. Ancak, AB Yönergesi'nin 2 (3) maddesi gereğince, kredi verenin talebi üzerine veya üç ay içerisinde geri ödenecek kredili mevduat hesabı sözleşmeleri bakımından AB Yönergesi'nin

² Tüketicilerin konut edinmek amacıyla kurmuş oldukları kredi sözleşmeleri bakımından Konut Amaçlı Taşınmazlara İlişkin Tüketici Kredisi Sözleşmeleri Hakkında 2014/17/AB sayılı Yönerge uygulanacaktır.

³ Günlük faizin işletildiği kredili mevduat sözleşmelerinin bu kapsama girecek bir biçimde yorumlanamayacağı, yasal düzenlemelerle kapsam dışında bırakılan krediden bir aydan kısa süreli faizin işletilmediği kredilerin anlaşılması gerektiği yönünde bkz.: Başak Baysal, 'Tüketici Kredisi (TKHK m. 22-31)' Murat İnceoğlu (ed.), *Yeni Tüketici Hukuku Konferansı* (On İki Levha Yayıncılık, 2015) 285.

⁴ TKHK'nın 22 (2)'de yer alan bu söz konusu üç aylık süre şartının sadece kredi kartları bakımından değil tüm kredi sözleşmeleri bakımından uygulanması gerektiği; başka bir ifade ile ilgili düzenlemede bir değişiklik yapılarak kredi kartı kavramının kaldırılması ve 3 aydan kısa süreli olan ve çok düşük maliyetli kredilerin tüketici kredisi sözleşmesine ilişkin hükümlerin uygulama alanı bakımından istisna tutulması gerektiği yönünde bkz.: Yeşim Atamer, *Kredi ve Diğer Finansman Sözleşmelerinde Tüketicinin Korunması* (On İki Levha Yayıncılık, 2016) 35.

⁵ AB Yönergesi'nin 13 numaralı gerekçesi.

yalnızca bazı hükümleri uygulama alanı bulacaktır. Bu hükümler, sözleşme kurulmadan önce reklamlara ilişkin standart bilgiler [AB Yönergesi 4(1), (2) (a)-(c)], sözleşme öncesi bilgilendirme yükümlülüğüne ilişkin hususlar (AB Yönergesi m. 6-9), kredi sözleşmesinin zorunlu içeriğine ilişkin hususlar [AB Yönergesi m. 10(1), (4), (5); 12], bağlı kredi sözleşmesine ilişkin hususlar (AB Yönergesi m. 15), hakların devri ve ücretlerin yıllık hesaplanmasına dair hususlardır (AB Yönergesi m. 17/19)⁶.

Bunlardan başka Kanun ve Yönetmelik hükümlerinden farklı olarak AB Yönergesi uyarınca mahkemede ya da başka bir makam huzurunda uzlaşmanın bir sonucu olarak kurulan kredi sözleşmeleri, bir eşyanın teminat olarak kredi verene verildiği ve tüketicinin sorumluluğunun yalnızca rehnedilen bu eşya ile sınırlı olduğu, kanuni bir düzenleme gereği halkın sınırlı bir kesimine piyasadakinden daha düşük bir faiz oranı veya faizsiz olarak verilen kredileri bakımından da AB Yönergesi hükümleri uygulama alanı bulmayacaktır.

- Kredinin amacı tüketicilerin ihtiyaç duymuş oldukları satın alma gücünü sağlamaktır. Tüketicilerin kredinin temini sürecinde en çok dikkat ettikleri husus ise faiz oranı, kredinin toplam maliyeti ve geri ödeme koşullarıdır. Dolayısıyla tüketici kredisi sözleşmesi kurulmadan önce kredi maliyetlerine ilişkin tüketicinin doğru olarak bilgilendirilmesi çok önemlidir. Bu noktada tüketicinin korunmasına ilişkin iki husus karşımıza çıkmaktadır. Kronolojik olarak ele alındığında, ilk olarak, banka ile kredi veren arasında henüz kredi görüşmeleri bile başlamadan önce tüketicinin kredi reklamları esnasında doğru bilgilendirilmesi tüketicinin sözleşme kurulmadan önce korunması bakımından önem arz etmektedir. Zira, kredi ihtiyacı içerisinde bulunan bir tüketiciyi bankaya yönlendiren ilk basamak kredi reklamlarıdır. Reklamlardan sonraki aşamada ise çoğunlukla kredi veren ile kredi görüşmelerine başlayan tüketicinin kredi sözleşmesi kurulmadan makul bir süre önce sözleşmenin içeriğine ilişkin olarak belirli konularda bilgilendirilmesi tüketicinin sözleşme kurulmadan önceki aşamada korunması bakımından elzemdir.

Tüketici kredisi sözleşmesi kurulmadan önce kredi verenin ön bilgilendirme yükümlülüğü hem AB Yönergesi hem de Türk hukukunda benzer biçimde düzenlenmiştir. Ancak Kanun ve Yönetmelik'ten farklı olarak AB Yönergesi kapsamında tüketici kredilerine ilişkin reklam faaliyetleri esnasında da kullanılacak olan standart bilgilere ilişkin olarak bir özel bir düzenlemeye yer verilmiştir. AB Yönergesi'nin 5. maddesi uyarınca, faiz oranı ve kredinin maliyeti ile ilgili herhangi bir rakam belirten tüketici kredi sözleşmelerine ilişkin rek-

⁶ Bir aydan uzun ancak üç aydan kısa sürede kredinin tamamen geri ödenmesini öngören bir kredili mevduat hesabı sözleşmesinin varlığı hâlinde de bu hükümler yine sözleşme bakımından uygulama alanı bulacaktır. Bu yönde bkz.: Atamer, 24.

lamlarda belirli standart bilgiler yer almalıdır⁷. Söz konusu standart bilgiler, akdi faiz oranı, kredinin toplam maliyetine dâhil olan ücretler, toplam kredi bedeli, kredi sözleşmesinin süresi, geri ödeme bilgileri, belirli bir mal ya da hizmete ilişkin vadeli ödeme forumunda kredi sözleşmesinin söz konusu olduğu durumlarda peşin fiyat ve ön ödeme tutarına ilişkin hususları içermelidir. Yukarıda bahsedilmiş olduğu üzere, Kanun ve Yönetmelik'te bu içerikte bir hüküm bulunmamaktadır. Hukukumuz bakımından bu hususa ilişkin yalnızca Ticari Reklam ve Haksız Ticari Uygulamalar Yönetmeliği'nde bir düzenleme bulunmaktadır. Ticari Reklam ve Haksız Ticari Uygulamalar Yönetmeliği'nin 25. maddesinin ikinci fıkrasına göre, kredi hizmetlerine ilişkin reklamlarda faiz ve kâr payı oranına yer verilmişse; kredinin toplam maliyetinin aylık ve yıllık yüzde değeri açık ve anlaşılır bir biçimde reklamda belirtilmelidir. Bundan başka, aynı maddenin üçüncü fıkrasına göre, kredi hizmetlerine ilişkin reklamlarda, kredinin türü, vadesi, istenilen teminatlar ya da aranan diğer özellikler veya geri ödeme koşulları hususunda tüketiciler yanıltılamaz. Anılan bu hükümler de AB Yönergesi'nin yukarıda zikredilen maddesinde olduğu gibi yalnızca içeriğinde belirli hususlara ilişkin bilgilerin yer aldığı kredi reklamları için uygulanacaktır. Ancak AB Yönergesi'ndeki düzenleme, içeriğinde faiz oranı ve kredinin toplam maliyetine ilişkin bilgilerin yer aldığı reklamlar bakımından uygulanacakken, Ticari Reklam ve Haksız Ticari Uygulamalar Yönetmeliği'ndeki yalnızca faiz ve kâr payı oranına yer veren reklamlar bakımından uygulanacaktır. Ayrıca Ticari Reklam ve Haksız Ticari Uygulamalar Yönetmeliği bakımından faiz ve kâr payı oranı içeren reklamlar bakımından yalnızca kredinin toplam maliyetinin aylık ve yıllık yüzde değerinin reklamın ana vaadinde belirtilmesi aranmıştır. AB Yönergesi'nde ise, yukarıda belirtilmiş olduğu üzere, krediye ilişkin daha fazla unsur bakımından tüketicinin reklamlar aracılığı bilgilendirilmesi zorunluluğu getirilmiştir. Dolayısıyla AB Yönergesi'nde yer alan hükümler tüketicinin korunması bakımından daha isabetli olduğu sonucuna varılabilir. Bu sebeple Kanun ya da Yönetmelik'te, AB Yönergesi'nde yer alan düzenleme ile benzer içerikte bir düzenlemeye yer verilmesi tüketicinin korunması açısından daha isabetli olacaktır.

- Tüketici kredisi sözleşmesinde tüketicinin yerine getirmesi gereken en önemli yükümlülüklerden birisi kullanmış olduğu kredi karşılığında faiz ya da benzeri bir menfaat ödemektir. Sözleşmede kararlaştırılmış olan faiz oranında kimi durumlarda değişiklik olabilir. Bu değişikliğin yürürlüğüne ilişkin hukukumuzda ve AB Yönergesi'nde çeşitli hükümler bulunmaktadır. AB Yönergesi'nde yalnızca faiz oranında değişiklik söz konusu olduğu zaman bu değişikliğin tüketiciye bildirim şekli ve içeriğine ilişkin bir düzenleme söz

⁷ Öte yandan faiz oranı ve kredinin maliyetine ilişkin herhangi bir bilginin yer almadığı reklamlar bakımından 2005/29 sayılı Haksız Ticari Uygulamalar Yönergesi uygulama bulacaktır.

konusudur. Oysaki hukukumuzda kredi sözleşmesindeki akdi faiz oranındaki değişiklik yapılması hususu daha ayrıntılı bir biçimde düzenlenmiştir. Kanun ve Yönetmelik gereğince, belirli süreli kredi sözleşmesinde faiz oranı sabit olarak belirlenir ve değiştirilmesi mümkün değildir. Belirsiz süreli kredi sözleşmelerinde ise akdi faiz oranının değiştirilmesi mümkündür. Bu durumda faiz oranındaki değişiklik yürürlüğe girmeden otuz gün önce tüketiciye bildirilmelidir. Ancak tüketici söz konusu bildirim tarihinden itibaren en geç altmış gün içinde borcun tamamını ödeyerek ve kredi kullanmaya son vererek faiz artışından etkilenmeyebilir.

Bu düzenlemeler dikkate alındığında, akdi faiz oranındaki değişiklik bakımından hukukumuzdaki düzenlemelerin AB Yönergesi'nde yer alan düzenlemelerden daha ayrıntılı olduğu sonucuna varılabilir.

- Türk hukukundan farklı olarak bağlı kredi sözleşmesinin mevcut olduğu bir durumda mal veya hizmetin hiç ya da gereği gibi temin edilmediği hâllerde AB Yönergesi kredi verene başvuru bakımından kademeli bir sistem öngörmüştür. Şöyle ki, AB Yönergesi'nin 15. maddesi uyarınca, bağlı kredilerde mal veya hizmetin hiç ya da gereği gibi tedarik edilmediği durumlarda, mal veya hizmet tedarikinde bulunan kimseye başvurmuş hâlde kanunen ya da mal veya hizmet tedarikine ilişkin sözleşme uyarınca sahip olması gereken hakları elde edemediği takdirde tüketici kredi verene başvurabilir. Ancak AB Yönergesi bu gibi hâllerde kredi veren ve mal ve hizmet tedarikinde bulunan kimseye başvuru bakımından müşterek ve müteselsil sorumluluğun öngörülmesi bakımından Üye Devletler için serbesti öngörülmüştür. TKHK m. 30 uyarınca ise, bağlı kredilerde mal veya hizmetin hiç ya da gereği gibi ifa edilmemesi durumunda kredi veren ve satıcı sağlayıcı müteselsilen sorumlu tutulmuştur. Ancak kredi veren ile satıcı ve sağlayıcının müteselsil sorumluluğu yalnızca tüketicinin satış sözleşmesinden dönme veya bedelden indirim hakkını kullanması durumunda söz konusu olacaktır.

- Erken ödeme bakımından Kanun ve Yönetmelik, AB Yönergesi'ndeki kuralı takip ederek, tüketicinin erken ödemede bulunması kredi verenin erken ödenen miktara göre, faiz ve diğer maliyet unsurlarını dikkate alarak indirimde bulunmakla yükümlü olduğunu belirtmiştir. Ancak AB Yönergesi uyarınca, erken ödemenin sabit faiz oranının söz konusu olduğu bir zaman dilimine denk gelmesi hâlinde kredi veren erken ödemeye bağlı olarak doğabilecek olan masrafları bakımından tazminat talep etme hakkına sahip olacaktır. Kanun ve Yönetmelik kapsamında ise, AB Yönergesi'den farklı olarak, tüketicinin erken ödemede bulunması hâlinde kredi verenin tazminat talep hakkı bulunmamaktadır.

Kaynakça/References

Baysal B, ‘Tüketici Kredisi (TKHK m. 22-31)’ Murat İnceoğlu (ed.), *Yeni Tüketici Hukuku Konferansı* (On İki Levha 2015).

Atamer Y, *Kredi ve Diğer Finansman Sözleşmelerinde Tüketicinin Korunması* (On İki Levha 2016).